

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. дн Елка Кирилова Янакиева

На дисертационния труд представен за присъждане на образователно-квалификационна степен „доктор“ по професионално направление

1.2 Педагогика (предучилищна педагогика).

Тема на дисертацията:

СЪЗДАВАНЕ НА ИНТЕРЕС КЪМ КНИГАТА ЧРЕЗ ИНТЕРАКТИВНО ПРЕСЪЗДАВАНЕ НА ХУДОЖЕСТВЕН ТЕКСТ (В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ 5-7 Г.)

Автор: Василена Николаева Вутова

Научен ръководител: проф. дн Лучия Ангелова

СУ „Св. Климент Охридски“

Факултет по науки за образованието и изкуствата

Катедра „Предучилищна и медийна педагогика“

1. Кратки биографични данни за кандидата

Василена Николаева Вутова е родена на 13 август 1982 г. в гр. Русе. През 2001 г. завършва *средното художествено училище за изящни изкуства* „Илия Петров“ със специалност „Изящни изкуства“, а през 2005 г. – СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по начална и предучилищна педагогика, специалност „Педагогика на изобразителното изкуство“. Тя продължава обучението си в същия факултет и завършва магистърска програма по специалност „Семиотика и педагогика на изобразителното изкуство“.

Професионалното развитие на Василена Вутова е свързано със заемането на различни длъжности и извършване на разнообразни трудови дейности (графичен дизайнер, преподавател по ИТ и графичен дизайн, преподавател в детска градина - по допълнителна образователна дейност „Приложно изкуство“, провеждане на детски театрални постановки и арт ателиета, автор на образователни представления за деца от предучилищна възраст, редовен докторант).

2. Данни за дисертацията

Дисертационният труд съдържа всички компоненти, изисквани от чл. 27 ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и чл. 66 ал. 2 от Правилника за условията и реда на придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Структурата на труда обхваща четири части (увод, четири глави,

библиография и приложения). Той е в обем 205 страници, а приложенията – 41 страници. Библиографията включва 106 заглавия от които 91 на кирилица, 15 на латиница и 30 интернет-ресурса.

3. Тема на дисертацията

Темата на представената дисертация е сложна и многопосочна, поради това, че в нея се оперира с понятия, принадлежащи към различни клонове на науката (философия, социология, психология на личността, психология на развитието, литературознание, естетика, етика). Основната ѝ идея и съдържанието ѝ обаче съответстват на изцяло на декларираното научно направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

В *заглавието на дисертационния труд* присъстват четири понятия, които имат висока степен на сложност и различна дисциплинарна принадлежност: интерес, интерактивно пресъздаване, художествен текст, книга. Формулировката на темата детерминира изследователското поведение на Василена Вутова, което включва: 1. Диагностика на развитието на *интереса* като положително явление иманентно присъщо на психиката на човека, в това число и на децата от предучилищна възраст; 2. Педагогическа организация и педагогически детерминанти на самоорганизацията на *интерактивното пресъздаване* (на художествен текст); 3. Подбор и осигуряване на *художествен текст*, който е цялостен, информативен, стилистичен и отразява виждането на автора за света и за своето място в него; *той се споделя с читателя* (в случая с възприемащото дете от предучилищна възраст); 4. Подбор и присъствие на *книгата* като специфичен предмет (хартиена, пространствена, електронна, аудиокнига) в качеството му на средство за съхраняване, пренасяне и даване на възможност за възприемане на художествен текст (по смисъла на дисертационното изследване). *За съжаление авторката не е приложила историческия подход в изследването си и не е проследила какъв е генезиса на връзката, която изследва (между интерактивното възприемане на художествен текст и създаването на интерес към книгата).*

4. Актуалност на дисертационния труд

Актуалността на съдържанието на дисертационния труд се обосновава в *увода* на дисертацията. Василена Вутова справедливо споделя, че в нашия съвременен живот ни съпровождат много алтернативи на четенето, които не изискват толкова интензивни, интелектуални усилия. Децата са склонни да избират по-простите начини за възприемане на информацията. Специалистите от цял свят трескаво търсят как да преодолеят негативните страни на клиповото функциониране на познавателните процеси, за да предотвратят деградирането на детето и на детството, да спасят детството от разрушаване и да осигурят високо развитие на човешкия капитал. И колкото по-трескаво търсят изход,

колкото по-задълбочено изследват явлението, толкова по-ясно става, че отстраняването му е невъзможно.

5. Съдържателни параметри на дисертационния труд

В *увода* на дисертацията са очертани **основните** характеристики на изследването. Традиционно те би следвало да бъдат подредени в съответствие с общоприетия алгоритъм за описание на структурата на дейността (мотив – цел – обект/предмет – програма на последователността на действията – средства – процеси – резултати – анализ на получените резултати). Независимо от това, че в рецензирания дисертационен труд тази логика е нарушена, ние ще се опитаме да дадем обективна и последователна оценка и да проследим логиката на основната идея, която те изразяват.

В *целта на изследването* Василена Вутова, малко неочаквано за нас, въвежда новото за дисертацията понятие *иновативен модел*, което очаквано е с тежест на основно понятие. Не става ясно какво е съдържанието на това понятие, създавани ли са други иновативни модели в рамките на редуцираната педагогика, какъв е бил ефекта от тяхното прилагане.

Обектът и предметът на изследването, по всички правила и препоръки на съвременното наукознание, би трябвало да са взаимно свързани, да са формулирани обосновано, предметът на изследването да е позициониран в рамките на обекта. Василена Вутова приема за предмет на изследването „създаването на интерес към книгата в предучилищна възраст чрез използване на интерактивни подходи за пресъздаване на художествен текст“. Ако се върнем отново към заглавието на дисертацията предметът на изследването би трябвало да бъде причинно-следствената връзка между интерактивното пресъздаване и интереса към книгата. Формулировката, която дава Василена Вутова на предмета на изследването звучи повече като възпитателна цел, а не като научно-изследователска.

В дисертацията са обособени *хипотеза и теза* (от две части) *на изследването*. В хипотезата се изказва предположение, че когато детето е поставено в позицията на активен участник в процеса на четене, то като резултат от тази провокативност ще се появи и по-устойчив интерес към книгата. В единство с хипотезата са въведени и двете положения на тезата, които се нуждаят от аргументи за доказване: а. изграждането и прилагането на иновативен модел за интерактивно пресъздаване на художествен текст води до създаването и утвърждаването на емоционална свързаност с книгата и б. създаването и затвърдяването на интереса към книгата в предучилищна възраст е пряко свързано с развитието и включването на фантазията на децата.

Научно-изследователските задачи са подчинени на хипотезата и тезата (с нейните две части) и произтичат от тях. Те очертават границите на изследването и неговата логика е построена изцяло върху тях.

Теоретичната постановка е представена в *първа глава* и обхваща 80 страници от дисертационното изследване. В съответствие със заглавието, целта на изследването, неговата хипотеза и научно-изследователските задачи очакваме в тази част на изследването да се установи каквися начините за формиране на интереса на детето към книгата, как те са се развивали паралелно с развитието на възрастовата психология на развитето и генезиса на книжния дизайн и илюстрациите на книжките за деца. Неоправдано обемно е представянето на американските автори Мари Уин (1983) и Нийл Постман (1994), чиито изследвания касаят или в които по-скоро се анализират промените в обществото (което от времето на проведените от тях изследвания не е стояло на едно място) и съответно и промените в детството. Тези изследвания нямат пряко отношение към предмета на рецензираната от мен дисертация.

В първа глава са представени и резултати от теоретично изследване на възможностите за стимулиране на интереса на децата към книгата чрез пространствени книги, книги –игри и други съвременни средства. Направен е и анализ на начина на визуалното представяне на приказките в образователните направления. Последователно са анализирани познавателните книжки за деца, принадлежащи към различни програмни системи. Посочват се особеностите на използването на илюстрации с приказни герои и/или приказни сюжети. Описани са начини и форми за представяне и разбиране на художествения текст в детските книги. С оглед на темата, целта и научно-изследователските задачи би трябвало да се направи анализ и на книгите за учителя и методическите ръководства – именно от тях би могло да се установи как се решава въпроса за провокиране на интереса на децата към художествените текстове и книгата и да се определи кое е общоприето и кое е специфично за различните образователни концепции, лежащи в основата на педагогическите системи. Превес в анализа има педагогическата практика, теоретичните изследвания по въпроса са пренебрегнати, макар че някои от заглавията са дадени в библиографията. В тази част на дисертацията са включени и анализи, които са съществени отклонения от темата на изследването – напр. описанието на книгата и нейните разновидности дори не влиза в тематичния обхват на редуцираната педагогика; този въпрос е част от предмета на изследване на други науки, при това тук той е развит не като част от научно изследване, а като част от учебник.

Методологията, методите и организацията на изследването са аргументирани научно и представени добросъвестно във *втора глава* на дисертацията. Основните подходи, които Василена Вутева прилага, са:

○ **Системно-структурен подход**, който дава възможност да се определят *ключовите елементи на детския интерес* и да се очертае *тяхната взаимна връзка*, а именно: 1) творчеството на децата (провокирано от книгата); 2) въображението на децата (стимулирано от книгата); 3) фантазията на децата във възрастта 5-7г. (тематичен спектър и богатство); 4) отношението (като социална нагласа) към книгите.

○ **Дейностен подход**, който дава възможност експериментално да се докаже причинно-следствената, двупосочна връзка между интереса на детето и книгата (художествения текст) на основата на организирането на интерактивно пресъздаване на съдържанието ѝ. В тази глава иновативния модел за създаване и поддържане на интерес към книгата е представен със своите задачи, които имат образователна и възпитателна насоченост. Препоръчвам на Василена Вутова да допълни показателя за диагностика на фантазията като въведе коефициент на оригиналност, т.е. колкото по-рядко един образ или един сюжет се повтаря в детските рисунки, толкова по-оригинален е той (по О.Дьяченко). Разработеният и представен в дисертацията *диагностичен инструментариум* съответства на концепцията на дисертационното изследване, той е модерен, съчетава в себе си различни начини за получаване на данни. Една част от диагностичните методики са разработени от Василена Вутова, друга част са модифицирани от нея с оглед целта и задачите на изследването и много малка част са заимствани в чист вид.

Педагогическият експеримент, проведен от Василена Вутова, е описан в *трета глава* на дисертацията. Показано е как конструирания от нея иновативен модел за създаване и поддържане на интерес към книгата функционира, как с различни методи и похвати учителят води децата през предизвикателствата на художествените текстове и постига забележителни резултати. Използваните книги с художествени текстове имат разнообразен характер и книжен дизайн и се реализират чрез различни методически средства и похвати.

Резултатите от констатиращия и контролния етап на педагогическия експеримент реализират задачите на изследването и доказват хипотезата.

Заклучението, изводите и препоръките обобщават основната идея на дисертационното изследване и са резултат от цялостното му логическо разгръщане.

6. Научни приноси

Приемам справката за научните приноси на дисертацията, но същевременно искам да подчертая *кое е най-съществено според мен*:

○ Доказано е, че същността на филогенетично появилото се детство, като особен период в живота на човека със свои специфични функции, не се е променила, а се е променило неговото съдържание.

○ Направен е принос в психолого-педагогическата концепция за дизайна на детската книга – освен психологическа и социална натовареност, той има и провокативно-действена. Този теоретичен принос има значение за развитието на теорията на книжния дизайн (конструктивни, композиционни и комуникационни парадигми на книгата), на теорията за създаването на книгата за деца и на библиологията. Книгата за децата от предучилищна възраст и нейната комуникативност следва вече да се разбират от тези науки не само като визуалност, но и като „определяване“ на възможностите за действия и дейност.

○ Разкрити са генезиса и специфичността на интереса на децата от предучилищна възраст към книгата; от една страна се установява връзката между въздействието на съдържанието (художествения текст и илюстрациите към него) чрез интерактивност и от друга страна развитието на интереса.

○ Обяснена е психолого-педагогическата феноменология на интерактивното пресъздаване; това понятие е ново за педагогиката и то (според Василена Вутова) очевидно има място в класификациите на интерактивните методи и форми на обучение.

Практико-приложните приноси се състоят в следното:

○ Съставен, апробиран и е утвърден ефективен в практиката на детската градина модел за интерактивно взаимодействие с книгата в нейната цялост чрез представянето ѝ в деконструиран вид. Това следва да промени начина на работа с всяко отделно издание за деца, съобразно неговият адресат (дете от предучилищна възраст), тематика и жанр.

○ Разработени са организационни форми, методи и похвати за интерактивно пресъздаване на художествен текст от деца от предучилищна възраст.

○ Установени са и експериментално са проверени методите, средствата и похватите чрез които възрастният постига адекватно „гмуркане“, „вживяване“ и „съ-действие“ от страна на детето в смисловата същност на художествения текст.

○ Разработени са показатели за диагностика на визуалното представяне на приказките в образователните направления и програмните системи.

Съдържанието на **автореферата** съответства на съдържанието на дисертацията. Той е структуриран съобразно всички изисквания. В него е включена *обективна справка за научните приноси*. Отражена е и *публикационната активност* на Василена Вутова. Василена Вутова е представила **3** самостоятелни *публикации*, отговарящи на темата и

съдържанието на дисертационния труд. Те са представени на конференции, проведени през периода 2017 – 2019 г.

Дисертационният труд на Василена Вутова е **напълно самостоятелно постижение**. То отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение, както и на Правилника за условията и реда на придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Приложеният към дисертацията **автореферат** отразява същността на изследването и коректно представя приносите от него. В дисертационния труд, автореферата и представените научни публикации **няма плагиатство, налице са оригиналност на изследването**, на неговото оформяне и представяне и **не са нарушени авторските права, и правата на интелектуалната собственост на никого**.

7. Забележки и препръки:

Препоръчвам на Василена Вутова да обръща по-голямо внимание на българските приноси в предучилищната педагогика и в психологията на развитието. Генезисът на българските идеи за създаване на интерес към книгата, включително и с интелектуално пресъздаване (което в миналото просто не е било наричано така, но е съществувало) е от изключително значение за качествено разработване на тази тема. Подмяната на анализа на тези изследвания с описание на видовете книги за деца и техните особености, с визуалното оформяне на книгите, е твърде хитър ход, защото отпада огромна част от най-прецизната и най-трудната работа върху една дисертация.

Към Василена Вутова имам следните **въпроси**:

- Изяснете връзката между обекта и предмета на вашето дисертационно изследване, така както сте ги формулирали. Кое от тях, обекта или предмета, поражда „проблемната зона“ (противоречието) и ви предизвика да предприемете изследването?

- Обяснете какво разбирате под понятието *иновативен модел* (в рамките на вашето дисертационно изследване), към кои видове модели се отнася той и в коя класификация го поставяте? Защо избрахте да работите именно с този вид модел?

- При анализа на визуализацията на приказните герои в познавателните книжки за децата, разглеждайки образователното направление Математика, вие установявате, че приказните герои са изключително силно застъпени, като дори може да се твърди, че ги има буквално във всяка една седмица от целия образователен цикъл по математика. Смятате ли, че това е положително явление от гледна точка на детерминирнето на интереса на децата към книгата и художествените текстове?

○ Кои точно научни идеи на вашия научен ръководител проф. дн Лучия Ангелова са теоретична основа на вашето изследване?

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ, научните приноси на представения дисертационен труд са безспорни, а неговото съдържание отговаря на всички нормативни уредби. Затова си позволявам да предложа на уважаемото научно жури да присъди на **Василена Николева Вутова** образователната и научна степен „**доктор**” в област на висше образование **1. Педагогически науки,** професионално направление **1.2 Педагогика (Предучилищна педагогика).**

София
20.08.2020

Рецензент.....
проф.дн Елка Янакиева

REVIEW

From Prof. Elka Kirilova Yanakieva, DSc
Of the dissertation submitted for acquiring a scientific degree
Doctor of Philosophy in Professional Field 1.2. Pedagogy (Preschool
education).

The topic of the dissertation:
**CREATING INTEREST IN THE BOOK
THROUGH INTERACTIVE RECREATION OF FICTIONAL TEXT
(IN PRESCHOOL AGE 5-7 YEARS)**

Author: Vasilena Nikolaeva Vutova
Scientific adviser: Prof. Luchia Anguelova, DSc

SU "St. Kliment Ohridski"
Faculty of Preschool and Primary School Education
Department of Preschool and Media Pedagogy

1. Brief biographical data about the candidate

Vasilena Nikolaeva Vutova was born on 13th August, 1982 in Ruse. In 2001 she graduated from *the Secondary Art School for Fine Arts "Ilia Petrov"* with a degree in "Fine Arts", and in 2005 – from Sofia University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Primary and Preschool Pedagogy, specialty "Pedagogy of Fine Arts". She continued her studies at the same faculty and completed a master's program in "Semiotics and Pedagogy of Fine Arts".

Vasilena Vutova's professional development is related to holding various positions and performing various work activities (a graphic designer, an IT and graphic design teacher, a kindergarten teacher - in additional educational activity "Applied Art", conducting children's theater productions and art workshops, an author of educational performances for preschool children, full-time doctoral student).

2. Dissertation data

The dissertation contains all the components required by Art. 27 para. 2 of the Regulations for application of ZRASRB and art. 66 para. 2 of the Regulations on the terms and conditions for acquiring scientific degrees and holding academic positions at Sofia University "St. Kliment Ohridski". The structure of the work comprises four parts (introduction, four chapters, bibliography and appendices). It is 205 pages long and the appendices are 41 pages long. The bibliography includes 106 titles, of which 91 in Cyrillic, 15 in Latin alphabet and 30 Internet sources.

3. The topic of the dissertation

The topic of the presented dissertation is complex and multifaceted, due to the fact that it deals with concepts belonging to different branches of science (philosophy, sociology, personality psychology, developmental psychology, literary studies, aesthetics, ethics). However, its main idea and content correspond entirely to the scientific field 1.2. Pedagogy (Preschool pedagogy).

In *the title of the dissertation* there are four concepts that have a high degree of complexity and different disciplinary affiliation: interest, interactive reproduction, fictional text, book. The formulation of the topic determines Vasilena Vutova's research behaviour, which includes: 1. Diagnostics of the development of *interest* as a positive phenomenon inherent in the human psyche, inherent in preschool children as well; 2. Pedagogical organization and pedagogical determinants of the self-organization of the *interactive reproduction* (of fictional text); 3. Selection and provision of *fictional text* that is comprehensive, informative, stylistic and reflects the author's vision of the world and his/her place in it; *it is shared with the reader* (particularly with the child of preschool age); 4. Selection and presence of *the book* as a specific object (a paper book, a spatial, electronic or audiobook) as a means of storing, transporting and enabling the perception of a fictional text (in the sense of the dissertation research). *Unfortunately, the author has not applied the historical approach in her research and has not traced the genesis of the connections she explores (between the interactive perception of a fictional text and the creation of interest in the book).*

4. Topicality of the dissertation

The **topicality** of the content of the dissertation is substantiated in the **introduction** of the dissertation. Vasilena Vutova rightly shares that in our modern life we are accompanied by many alternatives to reading, which do not require such intense, intellectual effort. Children tend to choose simpler ways of perceiving information. Specialists from all over the world are frantically looking for ways to overcome the negative aspects of the clip functioning of cognitive processes in order to prevent the degradation of the child and childhood, to save childhood from destruction and to ensure high development of human capital. And the more frantically they look for a solution and the more thoroughly they study the phenomenon, the clearer it becomes that its elimination is impossible.

5. Content parameters of the dissertation

The *main features* of the research are outlined in the *introduction* of the dissertation. Traditionally, they should be arranged in accordance with the generally accepted algorithm for describing the structure of the activity (motive - goal - object / subject - program of the sequence of actions - means - processes - results - analysis of the obtained results). Despite the fact that in the reviewed

dissertation this logic is violated, we will try to give an objective and consistent assessment and follow the logic of the main idea that they express.

When defining *the purpose of the research*, Vasilena Vutova, a little unexpected for us, introduces the concept *innovative model*, which is new for the dissertation, but which is expected to have the value of a basic concept. It is not clear what the content of this concept is, whether other innovative models have been created within the preschool pedagogy, what was the effect of their application.

The focus and the object of the research, according to all rules and recommendations of the modern science, should be interconnected, should be reasonably formulated, the object of the research should be positioned within the focus. Vasilena Vutova considers as the object of the research "the creation of interest in the book in preschool age through the use of interactive approaches in the reproduction of fictional text." If we consider the title of the dissertation again, the object of the research should be the causal relationship between interactive reproduction and interest in the book. The wording given by Vasilena Vutova on the object of the research sounds more like an educational goal than a research one.

The dissertation contains *a hypothesis and a thesis* (of two parts) *of the research*. The hypothesis suggests that when the child is placed in the position of an active participant in the reading process, as a result of this provocation, a more sustainable interest in the book will appear. In unity with the hypothesis, both parts of the thesis are introduced, which need arguments to be proved: a. the construction and application of an innovative model for interactive reproduction of a fictional text leads to the creation and affirmation of emotional connection with the book and b. the creation and consolidation of interest in the book in preschool is directly related to the inspiring and development of children's imagination.

Research tasks are connected with the hypothesis and the thesis (with its both parts) and logically follow them. They outline the boundaries of the study and its logic is based entirely on them.

The theoretical statement is presented in *the first chapter* and covers 80 pages of the dissertation research. In accordance with the title, the purpose of the research, its hypothesis and the research tasks we expect to see in this part of the research the ways in which the child's interest in the book is formed, how the ways have developed in parallel with the development of age psychology of development and the genesis of book design and the illustrations of children's books.

There is unjustifiably voluminous presentation of the American authors Marie Wynn (1983) and Neil Postman (1994), whose research concerns or rather analyzes the changes in society (which has not stood still since the time of their

research), and respectively, the changes in childhood. These studies are not directly related to the subject of the dissertation.

The first chapter presents the results of a theoretical study of the possibilities for stimulating children's interest in the book through spatial books, interactive books and other modern tools. An analysis of the way of visual presentation of fairy tales in educational areas is also made. The cognitive books for children belonging to different program systems are successively analyzed. The peculiarities of the use of illustrations with fairy-tale characters and / or fairy-tale plots are pointed out. Ways and forms for presenting and understanding the fictional text in children's books are described. In view of the topic, purpose and research tasks, an analysis should be made of the books about the teacher and the methodical manuals - it is from them that it could be established how the issue of provoking children's interest in fictional texts and the book is solved as well as to determine what is generally accepted and what is specific to the various educational concepts underlying the pedagogical systems.

Pedagogical practice prevails in the analysis, theoretical research on the subject is neglected, although some of the titles are given in the bibliography. This part of the dissertation also includes analyzes that are significant deviations from the research topic - e.g. the description of the book and its variants does not even fall within the thematic scope of preschool pedagogy; this question is part of the subject of research of other sciences, and here it is developed not as part of scientific research, but as part of a textbook.

The methodology, methods and organization of the research are scientifically substantiated and presented in *the second chapter* of the dissertation. The main approaches that Vasilena Vuteva applies are:

- **A system-structural approach**, which allows to determine *the key elements of children's interest and to outline their mutual connection*, namely: 1) children's creativity (provoked by the book); 2) children's imagination (stimulated by the book); 3) the imagination of children aged 5-7 years. (thematic spectrum and wealth); 4) the attitude (as a social attitude) to books.

- **An activity approach** that allows to experimentally prove the causal, two-way relationship between the child's interest and the book (a fictional text) based on the organization of interactive reproduction of its content. In this chapter the innovative model for creating and maintaining interest in the book is presented with its tasks, which have an educational and upbringing focus. I recommend that Vasilena Vutova supplement the indicator for diagnostics of fantasy by introducing a coefficient of originality, ie. the less often an image or a plot is repeated in children's drawings, the more original it is (by O. Dyachenko). *The diagnostic toolkit* developed and presented in the dissertation corresponds to the concept of the dissertation research, it is modern, it combines different ways of obtaining data. One part of the diagnostic methods was developed by Vasilena Vutova, other parts were modified by her in view of the

purpose and tasks of the research and a very small part were borrowed without any modifications.

The pedagogical experiment conducted by Vasilena Vutova is described in *the third chapter* of the dissertation. It shows how the innovative model constructed by her for creating and maintaining interest in the book works, how the teacher leads the children through the challenges of fictional texts with different methods and techniques and achieves remarkable results. The used books with fictional texts have a diverse character and book design and are realized through various methodological tools and techniques.

The results of the ascertaining and control stage of the pedagogical experiment realize the tasks of the research and prove the hypothesis.

The final results, conclusions and recommendations summarize the main idea of the dissertation research and are the result of the overall logical development of the dissertation research.

6. Scientific contributions

I accept the report on the scientific contributions of the dissertation, but at the same time I want to emphasize *what is most important in my opinion*:

- It has been proven that the essence of the childhood that appeared phylogenetically, as a special period in a person's life with its specific functions, has not changed, but its content has changed.

- A contribution has been made to the psychological and pedagogical concept of children's book design - in addition to psychological and social load, it also has a provocative and effective one. This theoretical contribution is important for the development of the theory of book design (constructive, compositional and communication paradigms of the book), the theory of the creation of the book for children and bibliology. The book for preschool children and its communicativeness should now be understood by these sciences not only as a visual, but also as "objectification" of opportunities for action and activity.

- The genesis and specificity of the interest of preschool children in the book are revealed; on the one hand, the connection between the impact of the content (the fictional text and the illustrations to it) is established through interactivity, and on the other hand, the development of interest.

- The psychological-pedagogical phenomenology of interactive reproduction is explained; this concept is new for pedagogy and (according to Vasilena Vutova) it obviously has a place in the classifications of interactive methods and forms of teaching.

The practical and applied contributions consist of the following:

- An effective model for interactive connection with the book in its entirety through its presentation in deconstructed form has been compiled, tested and approved in the practice of the kindergarten. This should change the way we

work with each edition for children, according to its addressee (preschool children), theme and genre.

- Organizational forms, methods and techniques for interactive reproduction of a fictional text by preschool children have been developed.

- The methods, means and techniques by which the adult achieves adequate "diving", "immersion" and "co-operation" on the part of the child in the semantic essence of the fictional text have been established and experimentally tested.

- Indicators have been developed for diagnostics of the visual presentation of fairy tales in educational areas and program systems.

The content of **the abstract** corresponds to the content of the dissertation. It is structured according to all requirements. It includes an *objective report on scientific contributions*. The *publishing activity* of Vasilena Vutova is also reflected. Vasilena Vutova has presented 3 **publications**, corresponding *to* the topic and content of the dissertation. They were presented at conferences held in the period 2017 - 2019.

Vasilena Vutova's dissertation is ***a completely independent achievement***. It meets the requirements of ZRASRB, the Regulations for its application, as well as the Regulations for the conditions and procedure for acquiring scientific degrees and holding academic positions at Sofia University "St. Kliment Ohridski ". The ***abstract*** attached to the dissertation reflects the essence of the research and correctly presents the contributions from it. There is ***no plagiarism*** in the dissertation, the abstract and the presented scientific publications, there is ***originality of the research***, of its design and presentation and ***no copyrights and the intellectual property rights are violated***.

7. Remarks and recommendations:

I recommend that Vasilena Vutova pay more attention to the Bulgarian contributions in preschool pedagogy and developmental psychology. The genesis of the Bulgarian ideas for creating interest in the book, including interactive reproduction (which in the past had a different name, but existed) is extremely important for the quality development of this topic. Replacing the analysis of these studies with a description of the types of children's books and their features, with the visual design of the books, is a very clever move, because a large part of the most precise and difficult work on a dissertation is omitted.

I want to ask Vasilena Vutova the following **questions**:

- Could you clarify the relationship between the focus and the object of your dissertation research as you have formulated them. Which of them, the focus or the object, gives rise to the "problem area" (the contradiction) and has challenged you to undertake the research?

○ Could you explain what you mean by the term *innovative model* (within the scope of your dissertation research), to which types of models it refers and in which classification do you place it? Why did you choose to work with this type of model?

○ In the analysis of the visualization of fairy-tale characters in children's educational books, considering the educational field of Mathematics, you find that fairy-tale characters are extremely common, and it can even be said that they are literally in every week of the entire educational cycle of mathematics. Do you think that this is a positive phenomenon in terms of determining children's interest in books and fictional texts?

○ Which scientific ideas of your academic adviser Prof. Lucia Angelova are the theoretical basis of your research?

IN CONCLUSION, the scientific contributions of the presented dissertation are indisputable, and its content complies with all regulations. Therefore, I allow myself to propose to the esteemed scientific jury to award **Vasilena Nikoleva Vutova** the educational and scientific degree "**Doctor**" in the field of higher education **1. Pedagogical sciences**, professional field **1.2 Pedagogy (Preschool pedagogy)**.

Sofia
20.08.2020

Reviewer.....
Prof. Elka Yanakieva, DSc